

PREOTULU ROMANU.

DIUARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege voru
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.*

Nr. III.

1 FEBRUARIE.

An. XI. 1885.

Predice pre ss. Parasemi — Postulu mare.

De

JOANU BOROSIU, parochu si asses. consist.

I. Dominec'a lasatului secu de brânza.

Mai aprópe este nóue mantuire acum'a, decâtu cându amu crediutu, cà nóptea a trecutu, éra diu'a s'a apropiatu: se lapedamu dara lucrurile intunerecului, si se ne imbracamu in arm'a luminei.“

(Rom. XII, v. 13.)

Abiá ni se pare cà a trecutu diu'a cea de mantuire a tóta lumea, cându s. baserica petrunsa de insemnatatea mysteriului celui preamarit: alu Nascerei Domnului, cu gur'a ângerului ne dicea „éta ve vestescu vóue bucurie mare.“ — Abiá amu cunoscutu aretarea marirei marelui Domnedieu la ap'a Iordanului, prin carea dupa marturisire apostolica „s'a turnatu preste noi de prisositu indurarea lui Domnedieu si innoirea Spiritului santu prin Isusu Christosu“ si éta! s. baserica cu o gravitate deosebita cu viersulu s. Apostolu éراسi ne anuntia apropiarea mantuirei, — nu numai, ci ne invétia si ne face atenti, cà aceea „mantuire e mai aprópe acum'a, de câtu cându amu crediutu,“ — pentru „cà nóptea a trecutu éra diu'a s'a apropiatu“

Asemenati si impreunati I. Credintiosi! acésta invetiatura, acestu indemnu alu s. Apostolu cu viéti'a interna a basericeii din dilele aceste, — considerati si petrundeti in aceea carea pórtá pre sene caracterulu deosebitu alu tristeteii, — încátu intregu asediamentulu officiului sacru e plinu

dè indemnari spre lucrarea abnegarei, — spre eserciarea infrânarei. Si aceste cunoscându-le se ve intrebati pre voi însive, óre pentru ce acést'a si atâta schimbare?

Ce e caus'a acestei schimbari? ce e scopulu acestei'a? Éta cà ve lamuresce s. baserica invetiandu-ve, cà caus'a zcestei schimbari intrevenite in viét'i'a interna a basericei este cà cu adeveratu lângã usie este diu'a cea mare si minunata a mantuirei, — diu'a mortiei si inviarei Mantuito-riului Nostru Isusu Christosu, carea e isvorulu rescumpera-rii eterne, — temeiful si conplinirea mantuirei genului omenescu.

Se cuvine dreptu aceea cá fie-care rescumperatu cu san-gele celu domnediescu, la apropiarea acestei dîle mari sè se scobóre in anim'a s'a, si se cerce óre adunatu'a comóra pentru ceriu, se cuvine cá vediendu „faptele sale cele fora de róda ale Spiritului“ sè se intristedie cu sufletulu pentru peccatele sale, — si intristandu-se, se lapede lucrurile intunerecului, si prin infrânare trupésca si sufletésca se se imbrace „in arm'a luminei, in Domnulu nostru Isusu Christosu.“

Cá inse credintiosii cu mai multa usiorintia si cu mai deplina securitate se-si póta lucrá mantuirea loru sufletésca, — s. baserica, asemenea unei mame bune si grigitórie, dà in mân'a filoru sei midilóce de mantuire, arme de invingere.

Anume: a asiediatu cá mai inainte de diu'a cea lumina-ata a rescumperarei, — crestinii in restimpu de 40 dîle, respective de 7 septemâni prin postu, prin rogatiuni, — lacrimi de penitentie, si infrânare sè se curetie, — se-si câscige frumseti'a peperitória a sufletului.

Si óre in faci'a acestor'a, care ar' fi detorinti'a mai santa a mea faciã de voi Credintiosiloru! de câtu de locu acuma la inceputulu acestoru dîle mari impreuna cu Profetu se ve strigu „Intórceti-ve la Domnulu cu tóta anim'a vóstra, cu postu, cu plângere si cu tênguire,“¹⁾ nu numai ci cá dupa asiediamentele vechi ale s. baserice, se ve invetiu, se ve aretu calea mantuirei, — si se ve indemnii spre câscigarea curatiei sufletesci intru carea stã frumseti'a vietiei vóstre, bucuri'a si liniscea mea sufletésca?

Lasati dreptu aceea I. Credintiosi! cá in aceste sante dîle ce ne stáu inainte, impreuna se consideramu calea Dom-

¹⁾ Ioilu II. 12.

nului, — si din ospetiulu Domnului se ve intendu hrana sufletésca. — Ceea-ce va stá intr'aceea, cá in un'a fiecarea Domineca a ss. Pareseme amesuratu spiritului acestor'a ve voiú impartasî invetiaturi mântuitórie. Si anumitu:

I. In dominec'a de adi ve voiú aretá: „temeiulu istoricu si moralu alu Postului celui mare“ séu a ss. Pareseme.

II. In Dominec'a I. a Postului vomu considerá: „recerintiele postului adeveraú.

III. In Dominec'a II. in Postu ve voiú face cunoscutu: „caus'a postirei, séu reutatea Pecatului.“

IV. In Dominec'a a III. se va tractá despre: „urmarile pecatului.“

V. In Dominec'a a IV. se va aretá: „necesitatea in-tórcerei séu a penitentiei.“

VI. In Dominec'a a V. se voru lamurí: „recerintiele penitentiei adeverate,“ si in urma

VII. In Dominec'a a VI a Floriiloru se va dá invetiatura despre: „sacrificiulu eucharisticu si despre impartasîre cu cele sante.“

Si cându in aceste ve-asi fí preindegetatu obiectulu conversarei nóstre crestinesci in decursulu ss. Pareseme nu ne remâne decâtu cá se ne inaltiamu anim'a nóstra catra Talalu cerescu rogandu-lu cu ardóre cá in decursulu acestei conversari pie se ne luminedie mintea, se ne deschida anim'a spre intielegerea evangelesceloru s'ale predicatiuni.

I.

Trei momente mai insemnate stralucescu in viéti'a Mantuitoriului Christosu, anume: Nascerea, mórtea cu inviarea, si suirea Lui la ceriu, si de aceste trei evenimente este legatu decursulu si complinirea rescumperarei genului omenescu.

Macaru-cà e dreptu cá un'a fie-care fapta a Mantuitoriului formédia parte intregitória a opului rescumperarei, cu tóte aceste, actulu celu mai insemnatu, de care in deosebu se léga indeplinirea innoirei si a rescumperarei este: „mórtea si inóierea lui Christosu“ Acest'a e isvorulu dintru care curge totu darulu, — acest'a e sórele dintru care se revérse radiele mantuirei in tóta lumea. Pentru aceea vedemu cá si s. baserica, intru carea traiesce Christosu in eternu, desí preainaltia si cu cuvenintia celebrédia memori'a momenteloru

vietiei Mantuitoriului, — daru neci unulu dintre acele nu-lu serbédia cu atât'a solemnitate, cu atât'a splendóre cá si memori'a Inviarei Domnului in serbatórea cea luminata a SS. Pasci.

Cine a vediutu inse vre-o serbare fora pregatire accomodata? Unde e acelu omu, acelu poporu, ori aceea tíera, carea cu apropiarea vre unui momentu memorabilu din viéti'a renascerei sale spirituale ori culturale se nu se fí pregatitu, se nu se fí reinnoitu?

Si apoi óre poporul, natiunea cea santa a lui Domnedíeu, — baserie'a cá imperati'a cea domnedieésca se remana nepasatória fácia de memori'a inviarei, fácia de actulu renascerei s'ale spirituale? Acést'a nu se póte, cu atât'u mai vértosu nu, pentru-cà aci e vorba de o actiune domnedieésca cu efecte spirituale in eternu tienutóric, e vorba de rescumperarea, reinnoirea spirituala a lumii intregi.

E cu dreptu, si cuvenintiosu dara cá fii bisericeii lui Isusu Christosu cu cuvenintia se se pregatésca, sufletesce se se innoiéscá mai inainte de serbarea cea stralucita a redicarei sale din pecate intemeiate pre actulu mortiei si alu inviarei lui Christosu. — Si in acést'a zace temeiu lu celu firescu alu asediamentului ss. Pareseme.

Dara ce lipsa avem noi fii credintiosi ai bisericeii a reamintí numai ratiunea cea naturala a asediamentului sacru alu S. Postu? Nu natur'a lucrurilor, ci perfectiunea spirituala a fiantieloru naturei, adeca Santii lui Domnedíeu, — si ce dicu? inse-si faptele creatoriului lumii, a Mantuitoriului Christosu servesce bisericeii de temeiu si de indemnu intru tocmirea si asediarea noianului acestui s. postu de 40 díle.

Pentru-cà desi e dreptu, cá Christosu Mantuitorulu nu ni-a datu neci unu mandatu directu pentru tienerea postulu celui mare, acolo inse e viéti'a Lui pamentésca, summ'a mandatelorú s'ale. Si ce aflamu in acést'a viétia? Aceea Iub. Credintiosi! cá desi dânsulu cá si Domnedíeu nu a avutu lipsa de postire, de faptele infrênarei, totusi, mai inainte de ce ar' fi inceputu predicarea imperatiei lui Domnedíeu, supusus'a postirei de 40 de díle in pustia. — Éra acést'a a facutu precum díce unu S. Parinte cá noue se ne lase esemplu

de urmatu. — „Esemplu ne-a datu noua — cu adeveratu — cá precum a facutu Elu si noi asemenea se facemu.“ ¹⁾

Esemplulu acesta a domnediescului Invetiatoriu este temeiu lu celu mai sacru si mai puternicu alu acestoru s. dîle ale Paresemiloru! care urmarindu-se de câtra crestini, deodata a trecutu in viétia bisericeii.

Se sciti dreptu aceea Crestiniloru! cá nu legislatiune bisericeasca a datu inceputu acestoru dîle pretiuite ale mantuirei sufletesci, nu! ci sântiulu religiosu, spiritulu celu crestinescu l'a creatu acelu asiadiamentu, acelu spiritulu vivificatoriu, carele precum intru tôte, asia si intru postire a voitu se fia espresiune fidelu a vietiei Mantuatoriului. Era s. biserica cu auctoritatea si puterea s'a a sanctionatu, a intaritu ajutoritu, si in forma de lege a tornatu acelu sântiu religiosu crestinescu. Nu de ieri ori de alaltaieri, neci de unu veacu seu doue veacuri susta dara asiedimentulu S. Pareseme, ci precum sântiulu crestinescu si spiritulu celu vivificatoriu alu legii lui Christosu e de o etate cu ins'a-si religiunea cu insa-si esistentia biserice; astfelu si institutiunea postulu de 40 de dîle in originea s'a e de o etate cu insa-si religiunea, aceea e de origine apostolica.

Spre adeverirea acesteia ascultati numai Iub Credintiosi! cateva marturisiri de ale Santiloru parinti si scrietoriloru bisericeii. Fia aci in loculu deintaiu marturisirea S. Ioanu Chrisostomu carele asia dice „Domnulu nostru Isusu Christosu prin postulu seu de 40 dîle, esemplu ni-a datu noua,“ ²⁾ S. Ieronimu (346—420) asemenea dice cá „40 de dîle a postitu Christosu, si prin acest'a a santitu postulu crestiniloru.“ ³⁾

Si acest'a e caus'a, pentru carea S. Vasiliu a potutu se dica cá „disciplin'a postulu de câtra toti Santii s'a pastratu cá o mostenire parintiéscu, trecundu cá prin mana dela tata la fiiu,“ ⁴⁾ si asia postulu SS. Pareseme totu-de-a-un'a s'a consideratu cá si o institutiune sacra demandata din legea (vechia) din profeti si din ins'a-si S. Evangelia. ⁵⁾

Apostolica este dara originea SS. Pareseme. „Ceea-ce inse stralucesce prin vechimea memorabila — dice S. Vasi-

¹⁾ Cfr. Ioanu XIII, 15. ²⁾ Hom. in Genes. ³⁾ Lib. adv. Iovian. ⁴⁾ Quaest. I. de Jej. ⁵⁾ Cfr. S. Aug. In. Ps. 110 v. 5.

liu — e d mna de veneratiune.“ 1) — Astfeliu este să tre-
bue se fia pentru noi Crestinii de veneratu originea s  vechi-
mea d leloru SS. Pareseme. Vechimea si originea loru nein-
trerupta, basata pre esemplulu Mantuitoriului s  desvoltata
in viéti'a basericei este temeiuu insemnatatei deosebite a
acelor'a, este să pentru fiacare crestinu trebue se fie că unu
motivu santu c  acele se-le tiena se-le petr ca in spiritulu
legei s  alu esemplulu Mantuitoriului.

II.

Afora de vechimea s  insemnatatea istorica, afora de
originea apostolica a S. Pareseme, — mai este inca s  unu
altu temeiu sacru, care i-impartasiesce pretiu s  veneratiune
deosebita. — S  acel'a este temeiuu moralu alu acelor'a.

Se vedemu dara in ce stă acest'a?

Ispititu fiindu Mantuitoriulu de c tra diavolulu sub tem-
pulu postirei de 40 de d le in pustia, intr'altele i-a res-
punsu: „Scrisu este, că nu numai cu p ne va trăi omulu,
ci cu totu cuventulu care iese din gur'a lui Domnedieu.“ 2)
Ast'feliu potemu d ce s  noi, c  abstienerea dela anumite
bucate — manc ri — in aceste d le sante formédia mai
multu numai form'a esterna materială a postului, dar' in-
semnatatea s  pretiulu internu moralu alu acelu'i'a e cu multu
mai sublimu, valórea s  temeiuu moralu alu postului SS.
Pareseme este a trăi: cu „cuventulu lui Domnedieu.“ Seau
dupacum d ce S. Ioanu gura de auru: „nu pentru crucea
lui Christosu, neci pentru pasci, ci pentru espiarea peca-
teloru nóstre s'a asediatu postulu celu de 40 de d le.“ 3)

Pretiulu si temeiuu moralu alu ss. Pareseme de dupa
marturisirea Santiloru Parinti st  intru-aceea, că acele s.
d le ne aducu aminte caderea in pecatu a stramosiloru nos-
trii Adamu si Ev'a prin netienerea acelu mandatu domne-
dieescu de abttenere, si de postire că „din pomulu scientiei
binelui si a reului se nu manance.“ 4) — Cine va pot  inse
affirm'a — d ce unu scrietoriu — c  reimprospetarea stărei
dint ia a gratiei si a caderei protoparintiloru, pentru cres-

1) de Jej. hom. I. 2) Math. IV, 4. 3) Hom. adv. Iud.

4) Fac. II. 16.

tini se formede numai unu simplu actu istoricu din viéti'a omenimei, éra nu si unu indemnu spiritualu, unu motivu moralu cu atâtu mai pretiosu, cu câtu sufletulu e mai pre susu de câtu trupulu cu tôte sêmtîrile s'ale?

Si cu adevèratu! Pentru-cà e mai cu nepotintia aceea Iub. Credintiosi! cá cinev'a revocandu-si, in memoria de o parte statulu celu fericitu, — éra de alta parte starea cea nefericita a Protoparintiloru intrevenita chiar' prin frangerea mandatului postirei, — cà dicu cu aceea ocazione se nu se nasca in sufletulu omului unu sêmtiu deosebitu, — se nu se faca óre-si carev'a schimbare spirituale in internulu seu, straformare cá aceea care îlu indémna spre tienerea mandatorulu domnedieesci, — spre lucrarea mantuirei sale sufletesci si mai alesu déca aceea-si reinprospetare îsi va face chiar' atunci, cându i-se propune actulu celu mai sublimu alu Mantuitoriului Christosu, prin care a storsu neînfrânarea si neascultarea cea de ântâia si ne-a reasiediatu in moscenirea cerésca.

Si éta la midilocirea acestei straformari si reinnoiri interne spirituale tientesce s. baserica prin asiediarea ss. Pareseme.

Suntu inse si alte motive morale pre care se intemeiédia asiediammentulu S. Postu de 40 dîle. Aci suntu de esemplu preintipuirile legeri vechi.

O nu scimu cà 40 dîle a trebuitu se postésca Moise cá se se faca demnu a primí dela Domnedieu cele 10 mandate domnedieesci date poporului jidovescu, — 40 de dîle a postitu profetulu Ilie, pentru-cà se se afle demnu a vedé faci'a Domnului, — prin aceea abtinerere s'a invrednicitu spre a se face instrumentulu dovedirei poterei lui Domnedieu intru reinviarea fiului veduvei, — acelu postu de 40 dîle a imblandîtu mâni'a lui Domnedieu de s'a deschisu ceriulu spre plóie la facutu Demnu pre profetulu Ilie de fû rapitu prin minune la cele ceresci.

Dar' apoi temeulu celu mai santu si mai pretiosu alu postulu celui mare este postulu de 40 dîle a Mantuitoriului

Tôte aceste preintipuri ale legeri vechi impreuna cu esemplulu celu Domnedieescu alu Mantuitoriului, le reamintesce s. baserica in officiulu sacru alu s. Pareseme. Si pentru ce?

Pentru-cá credintiosii se cunósca, cá precum de esemplu prin postulul de 40 dñle s'a curatítu Moise si poporul jidovescu, si prin acést'a s'a aflu de cátra Domnedieu vrednicu a luá mandatele Lui, — ast'feliu ne vomu curatí si noi si ne vomu aflá demni de darurile cele ceresci si de vederea lui Domnedieu, — déca cele 40 de dñle alu postulul le vomu percurge cu abnegare, si infránare, le vomu petrece in rogatiuni, — in eserciarea indurarei, umilintiei si a altoru vertuti crestinesci. — Prin propunerea acelor preintipuri ale legeri vechi si cu deosebire a esemplului Mantuitoriului s. baserica vré se ne invetie a pretiui insemnatatea morala a postirei, prin carea imblandiendu pre Domnedieu, ne facemu demni spre luarea darurilor mantuirei.

Se cunósceți dara Iub. Credintiosi: cá santele dñle ale Paresemeloru suntu de-o etate cu viéti'a s. baserice intemeiate pre esemplulu Mantuitoriului, se intielegeti cá temeiu si scopulu moralu alu acelor'a este cáscigarea curatíei si santíei sufleteloru nóstre. Pretiuiti dreptu acea acestu asiediantu sacru, si ve nisuiti a-lu petrece intru umilintia, infránare si lacrimi de penitentia, „lapedandu lucrurile intunerecului si imbracandu-ve in arm'a luminei.“ Aminu.

II. *Dominec'a I. a Santului Postu.*

„Éra tu postindu-te, ungeti capulu teu si faci'a t'a o spala, cá se nu te areti ómeniloru cá postesci, ci Parintelui teu celu ce este intru ascunsu.“

(Math. VI. 17, 18.)

In cuventarea mea din Dominec'a trecuta v'am aretatu Iub. Credintiosi! temeiu istoricu si insemnetatea morala a postulul de 40 de dñle, — din ace'a a-ti cunoscutu cá aceste sánte dñle se basédia pre esemplulu Mantuitoriului, si cá scopulu basericei intru asiedierea si sanctionarea a acestoru dñle de infránare este curatí'a, santírea cu unu cuventu striformarea morala a omului.

Ce scopu innaltu si pretiosu este acest'a! Ce folosu sufletescu e legatu de acestu tempu alu postulul.

Careea este inse calea si modulu, unde-su midilococe spre
ajungerea acelui scopu, spre cascigarea acelui folosu sufle-
tescu? Unde e toiagulu cu ajutoriulu carui'a se percurgemu
calatori'a bunatatiloru, noianulu celu mare alu penitentiei?
Careea ni e arm'a in lupt'a cea spirituala?

Éta s. baserica ne aréta calea, ne indigetédia modulu,
ne intende toiagulu si ne intaresce cu arm'a cea pretiuita
prescriendu-ne tienerea postului in aceste dîle de penitentia.

Scopulu s. baserice cu instituirea ss. pareseme este cu-
ratî'a si santîrea credintiosiloru, — pentru aceea ne demanda
că in aceste dîle se imbraçosiamu postulu care este „ma-
m'a curatiei, defaimatórea pecatului si vestitóra penitentiei,
petrecerea ângeriloru si mantuirea ómeniloru.“¹⁾

Tempu de penitentia, dîle de infrânare suntu ss. pare-
seme. „Inceputulu penitentiei inse este postulu.“²⁾

Se urmamu dara si noi acestei marturisiri a s. Parinte
Vasilii, si continuandu conversarea nóstra crestinésca se ne
invetiamu a cunósce:

I. Folosulu si

II. Recerintiele postului adeveratu.

Stralucitu-ai Dómne preste noi darulu teu, — stralu-
cesce si intru sufletele nóstre luminarea façiei t'ale, că se
cunóschemu calea mantuirii ronduite nóue in postulu celu de
curatîa.

I.

„Totu ce este in lume: poft'a trupului este, poft'a ochiu-
lui si trufi'a vietiei.“ Ast'feliu specifica S. Ioanu evangelis-
tulu isvorulu peccatorulu.

Se mergemu inse la isvorulu legei postului si se con-
sideramu causele calcarei mandatului in paradisu. Si óre
ce affamu? Ace'a Iub. credintiosi! că poft'a ochiului — că
„pomulu a fostu placutu ochiloru la vedere,“ — poft'a tru-
pului — că au mancatu din pomu, — si trufi'a vietiei —
că au voitu se fia asemeni lui Domnedieu, — éta aceste trei
pofte neordinate a fostu caus'a peccatului stramosiescu, si au
facutu că prin invidi'a diavolului mórtea sufletésca si tru-

1) Stichov. 1. Lumi I. Sept a post. 2) S. Vasiliu Hom. III. c. 7.

pésca se intre in lume. Istori'a tentatiunei Mantuitoriului in pustia asemenea ne aréta cà inimiculu ómenimei totu prin suscitarea acestoru trei patimi s'a nevoitu se seduca pre Christosu.

Ce se intielege inse sub aceste trei pofte in câtu ele formédia isvorulu pecatelor? Poft'a ochiului si a trupului, in câtu adeca suntu patime pecatóse e ace'a inordinata si elegiuita si desfrânata folosire, séu mai bine abusu alu trupului si a sêmtimenteloru trupesci, care neluandu in séma indemnarile cele bune ale sufletului, in totu soiulu de placeri trupesci, si in desfrânari pecatóse 'si cauta si 'si afla indestulire. Éra sumeti'a vietiei este „seminariulu patimelor si alu desfrânariloru trupesci“ asia câtu tóte acele trei pofte se reducu la unulu si acelasiu isvoru, adeca la: iubirea propria neordinata. Sumeti'a concepe si indémna pre omu a calcá legea Domnului, a vatemá dreptulu, a nemici liniscea si santi'a deaprópelui, sumeti'a ne indémna la spurcarea curatíei sufletului si trupului si ne innaltia spre lapedarea a ori ce auctoritate superiora, spre rescóla asupr'a voiei Domnului éra trupulu tóte acele indemnuri le esecutedia. Si pentru-ce? pentru-cà atare omu se iubesce pre sene mai multu decâtu legea Domnului.

O! Crestiniloru! cine e inse dintre pamenteni, carii se nu fia fostu sêmtítu intru sene aplecare spre poftele mai susu atinse? cine ar' poté se díca a nu fí esperiatu in vietí'a s'a cà lumea cu placerile si ispitele sale nutresce si atítia intru noi acele patime? Toti potemu marturisi cu s. Paulu cà „vedu alta lege intru medularile mele ostindu-se in contr'a legeri mintei mele, si dandu-me pre mine servu legeri peccatului carea este intru medularile mele.“¹⁾ Si cu adeveratu! legea mintiei — a spiritului — si legea peccatului — a trupului — aceste se lupta intru noi. Pâna cându vócea consciintiei, boldulu sufletului, ne aréta si ne indémna la fapte bune, la eserciarea vertutiloru, promitiendu-ne cá resplata: liniscea sufletésca si bunatati ceresci neperitórie; pâna atunci patimele neordinate ale trupului imbiandu-ne tóte placerile trupesci momentane, ne indémna si inca de

¹⁾ Rom. VII. 23.

multe ori cu indoita taria spre reutati si pecate, — asia câtu intr'acésta lupta se implinesce dîs'a lui Iobu cà „ispita este viéti'a omului pre pamêntu.“¹⁾

Aceste asia fiindu, cutezu a întrebá: óre ce poftesce demnitatea nóstra de omu, ce cere dela noi chiamarea nóstra de crestinu? dóra ace'a cá se lasamu frâu liberu patimeloru? departe se fia! datorinti'a si chiamarea nóstra este cá cu barbatia se luptamu in contr'a pretensiuniloru, in contra indemnàriloru neiertate ale patimeloru, — sêmtiulu nostru crestinescu ne indatorédia a cercá si alege si a folosí tóte midilocele cá trupulu cá unu ce mai josu de câtu sufletulu nece cându se nu devina domnu preste legea si indemnulu sufletului.

Dara unde e acelu omu cá se-lu laudamu, care lasatu pre sene se nu fi recunoscutu slabitiunea sufletului intru acésta lupta? Si éta aci pasiesce in midilocu s. baserica cu ajutoriulu seu dandu sufletului arma de invingere in institutiunea postului.

Pentru cá basati pre legile firei nóstre comprobate prin faptele santîloru trebue se recunóscemu, cà unulu din acele midiloce de lupta sufletésca este abnegare, — postulu crestinescu, postulu trupescu.

Ispititi Crestiniloru! firea vóstra se turbura, se revolta intru voi organismulu celu trupescu, — ce midilocu de reinsanetosiare 'ti dicta mintea, ce leacuri 'ti prescrie mediculu, óre nu abstienere, dieta séu postire. Se revólta organismulu nostru internu de omu, se rescóla intru noi patimele neiertate ale trupului asupr'a legeri sufletului, ce leacu ni e datu nóua. Acel'a díce s. Vasiliu „cá se subtragemu dela trupu isvorulu nutririi áceloru patime, si se inmultîmu tari'a sufletului prin abstienere, cá invingîndu prin postu placerile neiertate si fora-de-legile, se ne incununamu cu coron'a infrânarei.“

„Éra abstienere dela carnuri — díce s. Ioanu Christostomu — chiar' pentru-ace'a s'a asediatu de câtra s. baserica cá prin ace'a se infrânga vigórea trupului intru facerea de fora-de-legi, éra sufletului se se redeie vivacitatea

¹⁾ VII, 1.

s'a." Si apoi ve intrebui Iub. Credintiosi! carea este vêtute mai frumo≻sa de c&acut;tu infr&acut;anarea, in ce se arêta mai lamuritu demnitatea omenêsa si caracterulu nepatatu, dec&acut;tu in acelu omu celu ce scie infr&acut;anâ patimele sale. Frumseti'a trupului, puterea ânimei si vivacitatea mintei si judecatei sanetôse trebue se cautamu in omulu infr&acut;anatu si sedatu. Si êta, câ aceste vertuti le midilocesce, le sustiene, intaresce postulu celu crestinescu. Ori dôra aflatu-ati la unu omu sburdatu, desfr&acut;anatu, lacomu, betîvu, ânima sencera si vertuôsa, ômenia, caracteru nepetatu ori judecata sanetôsa? E mai cu nepotintia Crestiniloru! pentru-câ intre puterile sufletesci si trupesci este o legatura nedisputabila, si asia in atari ômeni neinfr&acut;anati facultatile spiritului intru lucrarea loru suntu impedeate prin patimele trupului nutrite si atietiate prin nesatiulu neindestulitoriu.

Spre adeverirea acestor'a lumea ve pôte servi cu esemple triste nenumerate. A-ti potê aflâ o multîme de teneri, si barbati de ambe clasele care pâna ce au umblatu pre cararea vertutîloru si a pretiuitu frumseti'a infr&acut;anarei, au stralucitu in putere o flore nevinovata, — dar' prin patimele neinfr&acut;anarei, au decadiutu la trêpt'a miseriei, — s'au facutu câ nesce schelete fora sêmtiu si caracteru. Nenumerate familie a-ti potê gasi ôre cându in floritôrie si cu ângerulu pacei casnice, dar' prin patimele neinfr&acut;anarei a parintiloru ajunse la sapa de lemn, la ruina si nefericire. O multîme de parinti ajunsi la betrânetie, cu lacreme in ochi ni-ar' potê spune, câte batjocure, injuraturi si bâtai au se suferi dela pruncii cei nemultiamitori! Cercati mai deapropô causa ultima la tôte acestea si o veti aflâ in neinfr&acut;anare, in lacomia, betia, lucsuria câ in totu atâte patimi peatôse. Si êta Crestiniloru spre suffocarea ataroru patimi si forade-legi s'a asiediatu postulu prin care „de s'ar' si stricâ omulu nostru celu deinafora, inse celu din lontru se innoiesce diî diî in diî“¹⁾ Acest'a e apoi folosulu postului care prin domolirea patimeloru ne deschide calea catra cele ceresci.

---

¹⁾ II. Cor. IV. 16.

II.

Dara că se dîcu cu s. Apostolu „de se si ostenesce cineva, nu se incununédia de nu se va ostí dupa lege.“¹⁾ Asia stàmu si fația de legea postului. Nimene nu se va incununá cu cunun'a infrânarei, neci se va impartasî intru bunatatile postirei, de nu va postí dupa lege.

Dreptu ace'a Credintiosiloru! déca dorimu cá postulu nostru in aceste dîle se fia spre folosulu nostru sufletescu, se recere cá acel'a se fia bineplacutu Domnului.

Insusi Christosu Domnedieu ne aréta cá cum trebuie se fia postulu nostru cându asia dîce: Cându postiti se nu fiti cá cei façiarnici, cá 'si smolescu façiele... ci tu postindu-te, ungeti capulu teu si fația t'a o spala.“²⁾ Aplica aceste cuvinte dîce s. Vasiliu, la sufletulu teu, adeca postindu-te unge capulu teu cu santîa, spala ânim'a t'a de pecate si ff veselu intru sinceritate, si asia se fia postulu teu.³⁾ Asia e Crestiniloru! déca voimu cá postulu nostru se fia bine primitu Domnului, se ne ferimu a pune pretiulu postului in sengur'a abstienere dela mancari, căci postulu adeveratu e abstienere de pecate.“⁴⁾

Si intru adeveru! căci spuneti-mi ce va folosi sufletului déca ne vomu absteine dela unele mîncari, nu inse si de patime si desfrânari trupesci si sufletesci.

„Inceputulu penitentiei e postulu“ ce penitentia o numesci inse o Crestine! ace'a, cându pôte in façi'a lumii pentru aretare observedi mandatulu de postire alu bisericeii, dar' in sufletulu teu calci legea naturei, mandatele lui Domnedieu ori cugeti dóra ca Ddieu judeca dupa fația, éra nu dupa fapte? „cugeti dora cá natur'a postului te va mantuí, éra nu faptele.“⁵⁾

„Nu cercá numai, dîce s. Ioanu gura-de-auru, cá ai ramasu nemâncandu pâna sér'a, fora te intréba cá cu abstinentia trupésca de carne si de alte mancâri feritu-te-ai de cele ce strica sufletului, cá avutu-ai grigie si de lucrurile sufletului.“ Postesci? dîce acelasiu s. Parente — aréta dara si in fapte. Adeca de seraci se-ti fia mila, cu inamiculu te impaca, pre deaprópele teu nu-lu hulí, beti'a, ur'a, invidi'a,

---

¹⁾ II. Tim. II. 5. ²⁾ Math. VII. 14. ³⁾ Hom. I. c. 2. ⁴⁾ Cfr. s. Vas. Hom. I. 10. ⁵⁾ S. Io. Chrisostomu.

trufi'a, desfrânarea le incungiura, — nu numai gur'a se postésca, ci ochii, audiulu, mânilé, petiórele, si mai vêrtosu ânim'a t'a. Cà-ci ce ajunge cà nu mânci carne, dar' mânci carnea deapropelui teu, te abstieni de vinu si nu de injuraturi si de cartirea fratelui teu.

A postitu si Farizeulu celu amintitu in s. Evangelia de dóue ori in septemana, dar' nu a luatú fructulu acelu'i'a, éra Vamesiulu s'a reintorsu din baserica mai indreptatu decâtu Farizeulu, — Ninivitenii inca au postitu si a dobânditu îndurarea lui Domnedieu, se nu cugetati inse cà dóra numai pentru-cà s'au îmbracatu in sacu si cenusia, — ci pentru-cà a vediutu Domnulu lucrurile lorú, adeca „cà s'au întorsu dela caile s'ale cele rele.“¹⁾

Cá postulu nostru se fia bineprimitu, abstienerea nóstra trupésca se-o împreunamu cu nevointiele sufletesci, se postimu precum de bucate, asia si de tóta patim'a desfatandune cu bunatatile Spiritului.²⁾

Cá postulu teu se-ti fia spre folosulu sufletescu se recere cá deodata cu postirea de bucate „se deslegamu legaturile foradelegiloru, se frângemu celui flamêndu pana, se iertamu gresielele deapropelui si se ne umilimu cu ânima.“³⁾
Aminu.

2

O PAGINA DIN TRECUTULU INSTITUTELORU DE INVEȚIAMENTU DIN NASEUDU.

— *Discursu rostitu de dlu Vicariu alu Naseudului Gregoriu Moisiulu cu ocasiunea centenariului înfiintari institutului militarú si a organizari scóleloru normale din Naseudu.* —

Celu de antaiú comandante a institutului a fostu Arady, éra cá se fie si nóptea cu alumniú se dispunea câte unu suboficiru (ductoru, führer.) Viptulu lu-aveáu in institutu gatitu anume de unu economu (Hausvater), pânea séu prifontulu se aduceá din Bistritia. Vêr'a mai capetáu alumniú brandia si lapte gratuitu dela economii de oi. Vestmentele le capetáu dela parintiú lorú incaltiamentele si căciúliú li-se dáu din fondulu proventelorú, precumu si cărtile si recuisitele scolastice. Spre sustienerea alumnilorú si acoperirea

¹⁾ Ion'a III. 10. ²⁾ Stichir'a 3. Ins. Dom. Brânzei. ³⁾ Cfr. Isai'a 58, 3—8.

necesităților li-s'au aplacidatu prin decretulu din 18 Aprile 1786. 1750 fl. ren. a se solvi in totu anulu din fondulu proventeloru.²⁾

Pentru curarea alumniloru morbosi erá in iustitutu anume unu localu seau spitalu, unde se tiéneau si se curáu morbosii gra-tuitu. Aveá institutulu si gradina de legume si pomi, in care se deprindeáu alumnii interni cu cei esterni in cultivarea pomiloru, legumeloru si stuparitului. In iustitutu se primiaú fii de granitieri de 10 ani de betrâni, cari trebuiaú se siéda in institutu pana in anulu a 18-lea, cându apoi esiaú din institutu, se inroláu la militia si dispunea prin cancelarii cá scriitori. De unde se vede cá tenerii talentati, cari in 4—5 ani gatáu clasele normali si poteáu cercá scóla superióra eráu impedecati mai departe a studiá si trebuiaú se repetiesca cele invetiate prin clase. De aici se póte esplicá pentru ce alumnii esiti din institutu eráu bine deprinsi in limb'a nentiésca.

Scolarii estranei nu eráu obligati a cercá scól'a pana la etatea de 18 ani, ci cari aveáu midilóce si voia treceáu la scóle mai inalte la Bistritia, Blasiu, Muresiu-Osiorheiu, Clusiu.

Numerulu alumniloru interni a fostu defiptu la 50 puri grani-tieri. Dara se primiaú preste acestu numeru cu spesele parintiloru si din afara mai alesu nobili unguri si armeni, carii doriaú a invetiá limb'a germana.

Dorindu pre la an. 1820—1823 si granitierii dela Orlatu, din I. regimentu rom. de granitia, a redicá unu institutu asemenea ce-lui din Naseudu au cerutu concesiune dela locurile mai inalte ob-ligandu-se a dá locu, bani si materialele spre acestu scopu, inse neavându nici Secuui unu atare institutu pana la an. 1823., nu s'a concesu granitieriloru romani de natiune tolerata a avé dóue insti-tute pana cându cele 3 legiuni a Secuiloru de natiune domnitória aveáu numai unu institutu nou in Kézdi-Vásárhely. Ci s'a dispusu cá din legiunea I. dela Orlatu se se tramita câte 25 de teneri in institutulu nasedénu, reducandu-se numerulu alumniloru nasedeni dela 50 la 25 alumni, prin care dispusetiune Naseudenii s'au scur-tatu, éra Orlatienii nu si-au ajunsu scopulu doritu. Celu de antaiu transportu dela Orlatu la Naseudu de alumni s'a facutu in tómn'a anului 1826 in care a fostu intre altii mai multi, venerabilu d. col-onelu baronulu Davidu Ursu, carele intre toti alumnii tramesi erá celu mai bine desvoltatu si frumosu. Dela a. 1826/7 pana la 1849 dintre Orlatieni au fostu 70 de teneri suscepti in institutulu

²⁾ Fondulu de provente s'a formatu din armatórele sorginti: a) Din banii scólei, ce-i platiáu familiile granitieresce pana la an. 1835. b) Din sum'a câscigata prin plutaritu si speculatiunea de lemne din padurile Somesieniloru sub comand'a colonelului baronului Enzenberg. c) Din regalele de cárcimari-tu, moraritu si téguri, cari inainte de militarizare le folosiáu comuncle dupa sistem'a si natur'a fundului regiu, de care se tiénea vatea Rodnei si care la svatulu si indemnulu supranumitului colonelu le-au cedatu comuncle pentru scoli si scopuri administrátorie.

naseudénu, dintre cari câti au traitu s'au alesu barbati alesi in statulu militaru.

Institutulu a sustatu dela anulu 1874/5 pana la a. 1848/9 cându in lua'a lui Marte a fostu aprinsu prin insurgenti. Dara nenorocire' de a arde a avutu mai de multe ori, inse anulu 1849 i-a facutu capetulu. Cu totulu a sustatu 65 de ani Scól'a normala, deschisa la a. 1778 pana la 1784 cu dóue clasi, dupa edificarea institutului inmultita cu a trei'a clase, a fostu in strinsa legatura cu acest'a pana la a. 1849, respective clasele normali si scól'a tri-viale au fostu inlocate in edificiulu institutului dimpreuna cu directoratulu si comandantele institutului, a fostu frecuentata-pre lânga alumii interni de unu mare numeru de elevi esteri, adeca cari eráu in cuartire la locuitorii naseudeni. Fiîndu că dupa cum s'a spusu mai in susu, alte scoli romane nu esistáu in nordulu Transilvaniei, concurenti'a din comitatele vecine la scól'a Naseudului a fostu si firesce a trebuitu se fie mai mare cá acumu.

Desi scopulu institutului si a scólei normali erá militarescu, adeca cultivarea teneriloru militari pentru servitiulu armeloru, totusi a facutu unu bunu servitiu pentru statulu invetiatorescu si preotiescu. In seclulu a 18. si inceputulu a 19. teologi eráu cu multu mai puçini, decátu se fi potutu ajunge pentru tóte parochiile rom. din Ardélu. Ci carii studiáu la scól'a normala din Naseudu si doriáu a se devotá pentru statulu preotiescu se suscepeáu la teologi'a morala, se hirotoniáu de preoti si se dispuneáu in parochii vacante de ambe confesiunile romane. Nici in regimentulu dela Naseudu nu eráu teologi, ci déca undev'a erá lipsa se alegeáu din sergenti si suboficirii militari, cari se eliberáu de arme si trameteáu la cursulu teologiei morali si se preotiáu. Din elevii scólei normali se facura invetiatori, cantori, feti. Din regimentulu nostru s'au aplicatu cá invetiatori si in legiunea dela Orlatu mai multi inisi, dintre cari trei au fostu si directori normali. Dreptu că si Orlatulu ne-a datu unu directoru si unu docentu poporalu.

Alti elevi dintre estranei, ducîndu-se la studia mai inalte, au esitu barbati alesi atátu in statulu preotiescu câtu si in celu civilu si militaru. Alti elevi mai puçini s'au dusu si la meserii.

Scól'a normala si institutulu a avutu fericirea de a fi visitata si persóae de inalte si prea inalte. Mai in totu anulu a fostu visitata de generalii, cari feceáu visitatiunea anuale a regimentului.

(Va urmá.)

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete Negrutiu in Gherl'a

Gherl'a. Imprimari'a „AURORA“ p. A. Todoranu.